

24.11.2025

HE 167/2025 vp

Valtiovarainministeriön vastine eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle

Valtiovarainvaliokunta on pyytänyt 21.11.2025 valtiovarainministeriöltä vastinetta hallituksen esityksen 167/2025 vp käsittelyn asiantuntijakuulemisissa esille nousseisiin kysymyksiin. Valtiovarainministeriö lausuu vastineenaan seuraavaa:

1. Talouspolitiikan arviointineuvostoa koskevan lakiehdotuksen siirtymäaika

Valiokunnan saamassa asiantuntijalausunnossa todetaan seuraavasti:

*”Talouspolitiikan arviointineuvostoa koskevan lain siirtymäsäännöksissä todetaan, että Ennen tämän lain voimaantuloa asetettu talouspolitiikan arviointineuvosto toimii tämän lain mukaisena talouspolitiikan arviointineuvostona toimikautensa loppuun saakka. Tämän jälkeen arviointineuvosto asetetaan yhden kerran siten, että puheenjohtajan ja yhden jäsenen toimikaudeksi määrätään viisi vuotta. Tämän jälkeen puheenjohtaja ja kyseinen jäsen määrätään neljän vuoden toimikaudeksi 3 §:n 1 momentin mukaisesti. Säännöksen tarkoituksena on toteuttaa rotaatio, jossa arviointineuvoston jäsenten kausi on neljä vuotta mutta kaudet ovat limittäisiä niin että kahden vuoden välein puolet jäsenistä valitaan uudestaan. Tämä ei kuitenkaan esityksessä toteudu. Lisäksi viiden vuoden kaudelle valittua jäsentä ei voitaisi valita uudestaan, kun lain mukaan neuvostossa voi toimia yhtäjaksoisesti korkeintaan 8 vuotta. Nykyisen arviointineuvoston toimikausi päättyy 2027, jolloin kolme nykyisistä jäsenistä tulee palvelleeksi neuvostossa neljä vuotta ja kaksi jäsenistä kaksi vuotta. Helpoin tapa toteuttaa arviointineuvoston rotaatio olisi korjata siirtymäsäännös muotoon: Ennen tämän lain voimaantuloa asetettu talouspolitiikan arviointineuvosto toimii tämän lain mukaisena talouspolitiikan arviointineuvostona toimikautensa loppuun saakka. Tämän jälkeen arviointineuvosto asetetaan yhden kerran siten, **että kahden jäsenen toimikaudeksi määrätään kaksi vuotta. Tämän jälkeen arviointineuvoston jäsenet määrätään neljän vuoden toimikausiksi 3 §:n 1 momentin mukaisesti.**”*

Kuinka valtiovarainministeriö näkee asian? Tuottaako hallituksen esityksessä (HE 167/2025 vp) esitetty 10 §:n voimaatulosäännös arviointineuvoston jäsenten kausien limittäisen rotaation tarkoituksenmukaisella tavalla?

Ehdotuksen tarkoituksena oli varmistaa, että koko arviointineuvosto ei jatkossa vaihdu kerralla. Valittu malli toteuttaa tämän. Muutkin mallit ovat mahdollisia mutta haluttiin välttää liian lyhyitä kausia ja jatkuvasti toistuvia nimityksiä, erityisesti alkuvaiheessa. Valtiovarainministeriö ei kuitenkaan vastusta säädöksen muuttamista ehdotetulla tavalla.

Viiden vuoden kaudelle valittu jäsen voidaan valtiovarainministeriön arvion mukaan valita uudelle kaudelle. Siirtymäsäännöksen 5 vuotta on poikkeus pykälän pääsäännöstä eikä estä puheenjohtajaa ja yhtä jäsentä toimimasta kahta peräkkäistä kautta, vaikka niiden yhteiskesto tässä tapauksessa olisikin 9 vuotta.

2. Valtiovarainministeriön makrotalouden ennusteen vahvistaminen

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille, että menettelyt ja prosessi, joilla talouspolitiikan arviointineuvosto vahvistaa valtiovarainministeriön makrotalouden ennusteen eivät ole kaikilta osin selkeästi kuvautuneet. Ja toisaalta lain tasolta on poistumassa valtiovarainministeriön kansantalousosaston ennusteen riippumattomuutta koskeva säännös (nykyisen ns. fipo-lain 2a §).

Kuinka valtiovarainministeriö näkee asian? Tulisiko laissa edelleen kuitenkin säätää siitä, että valtiovarainministeriössä ennustetoiminnasta vastaavan osaston päällikkö ratkaisee itsenäisesti esittelyistä asiat, jotka koskevat valtion talousarvioesityksen ja julkisen talouden suunnittelun perustana olevia makrotalouden kehitystä koskevia ennusteita. Aiheuttaisiko tämän riippumattomuutta turvaavan säännöksen säilyttäminen lain tasolla ongelmia kokonaiskuvassa?

Ennakkovalvonta-asetuksen (EU) N:o 473/2013 4 artiklan 4 kohdan mukaan euroalueen maiden kansallisten keskipitkien aikavälin finanssipoliittisten suunnitelmien ja talousarvioesitysten on perustuttava riippumattomiin makrotalouden ennusteisiin. Hallituksen esityksellä varmistetaan EU-lainsäädännössä säädettyjen vaatimusten täyttäminen.

Esityksessä lainsäädäntöä muutetaan siten, että itsenäinen valvoja jatkossa vahvistaa makrotalouden ennusteen. Ehdotus vastaa komission ohjeistusta ja voimassa olevaa EU-lainsäädäntöä ennusteiden vahvistamisen osalta. Vahvistamista koskevista menettelytavoista sovitaan yksityiskohtaisemmin itsenäisen valvojan ja valtiovarainministeriön välisellä yhteisymmärryspöytäkirjalla, johon kirjataan muun muassa tarkemmat vahvistamiseen liittyvät aikataulut ja tietojenvaihto. Nämä tullaan dokumentoimaan julkisesti esimerkiksi ennustejulkaisuihin, kuten toimitaan myös muissa maissa.

Koska ehdotuksessa itsenäinen valvoja vahvistaisi jatkossa makrotalouden ennusteen, ei ole pidetty välttämättömänä enää säätää valtiovarainministeriön kansantalousosaston makrotalouden ennusteen itsenäisyydestä lain tasolla. Sen sijaan makrotalouden ennusteen itsenäisyydestä säädettäisiin jatkossa asetuksen tasolla. Käytännön toimintaan ei ole suurta merkitystä sillä, säädetäänkö asiasta lain vai asetuksen tasolla. Makrotalouden ennuste laaditaan joka tapauksessa jatkossakin riippumattomana poliittisesta vaikutuksesta.

3. Talouspolitiikan arviointineuvoston riippumattomuus

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että talouspolitiikan arviointineuvoston riippumattomuuden turvaaminen on aivan keskeistä. Esillä on ollut mm. se, että tulisiko lain tasolla säätää talouspolitiikan arviointineuvoston riittävien resurssien turvaamisesta sekä itsenäisyydestä päättää määrärahojensa käytöstä.

Kuinka valtiovarainministeriö näkee asian? Valiokunta varaa valtiovarainministeriölle tässä yhteydessä yleisemminkin mahdollisuuden halutessaan täydentää valtiovarainministeriön 20.11.2025 valtiovarainvaliokunnalle toimittamassaan vastineessa esille tuotuja arviointineuvoston riippumattomuuden ja resurssien näkökulmia.

Valtiovarainministeriö jakaa näkemyksen siitä, että talouspolitiikan arviointineuvoston riippumattomuuden turvaaminen on tärkeää. Ministeriö katsoo, että ehdotus turvaa arviointineuvoston taloudellisen ja toiminnallisen riippumattomuuden. Myös komissio todennut useampaan otteeseen talouspolitiikan arviointineuvoston riippumattomuuden olevan EU-lainsäädännön näkökulmasta riittävää. Ehdotettu malli vastaisi myös Ruotsissa käytössä olevaa mallia.

Talouspolitiikan arviointineuvosto päättää itsenäisesti sen momentille budjetoitavien määrärahojen käytöstä (vuoden 2026 osalta ks. 20.11.2025 annetun täydentävän TAE:n momentti 28.30.06, siirtomääräraha 2v,

670 000 euroa). Haluttaessa lain tasolla on mahdollista säätää, että arviointineuvostolle osoitetaan valtion talousarviossa oma määräraha. Nyt asia on todettu perusteluissa.

Valtiovarainministeriö ei pidä tarpeellisena säätää laissa talouspolitiikan arviointineuvoston määrärahan määrästä tai määräytymisperusteista. Tällaisia säännöksiä ei tyypillisesti ole muissakaan riippumatonta valvontatehtävää hoitavia viranomaisia koskevassa lainsäädännössä. Viime kädessä eduskunta päättää arviointineuvoston määrärahan määrästä ja siten arviointineuvoston riittävistä resursseista. Arviointineuvoston määrärahaehdotukseen on muutoinkin perusteltua suhtautua samalla tavalla kuin esimerkiksi Valtiontalouden tarkastusviraston määrärahaehdotukseen.

Lisätietoja antavat:

strategia- ja tutkimusjohtaja, yksikön päällikkö Olli Kärkkäinen

finanssineuvos, yksikön päällikkö Marketta Henriksson

budjettineuvos, yksikön päällikkö Niko Ijäs